ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Ализода Абдулқодир Маҳмадраҳим дар мавзуи «Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони ҳамкории исломӣ: мушкилот ва дурнамои ҳамкориҳои сиёсӣ – иқтисодӣ ва фарҳангӣ (охири асри XX – ибтидои асри XXI)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.6.

Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисоси илмие, ки аз рӯйи он диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Тадқиқоти илмии Ализода Абдулқодир Маҳмадраҳим дар мавзуи «Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони ҳамкории исломӣ: мушкилот ва дурнамои ҳамкориҳои сиёсӣ–иқтисодӣ ва фарҳангӣ (охири асри XX – ибтидои асри XXI)» комилан ба ихтисоси илмии 6.1.6 – Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна мутобиқат менамояд. Мавзуи диссертатсия ба омӯзиши равандҳои ташаккул ва рушди ҳамкориҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи Созмони ҳамкории исломӣ бахшида шуда, яке аз самтҳои муҳими сиёсати хориҷии кишварро дар марҳилаи истиқлолият фаро мегирад.

Мазмуни таҳқиқ ба таҳлили равандҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ҳамкориҳои Тоҷикистон бо кишварҳои узви Созмони ҳамкории исломӣ равона гардида, масъалаҳои ташаккули механизмҳои ҳамкории байналмилалӣ, рушди робитаҳои дипломатӣ ва таҳкими мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳони исломро дар бар мегирад. Ин масъалаҳо бевосита ба соҳаи таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати хориҷӣ марбут мебошанд.

Муаллиф дар доираи таҳқиқот равандҳои таърихии ташаккули сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, хусусиятҳои ҳамкориҳои бисёрҷониба, инчунин нақши созмонҳои байналмилалиро дар таҳкими мавқеи давлат таҳлил намудааст. Ҳамин гуна равиш имконият медиҳад, ки хусусиятҳои таҳаввулии сиёсати хориҷии Тоҷикистон дар заминаи ҳамкориҳои минтақавӣ ва ҷаҳонӣ амиқтар дарк карда шаванд.

Бо дарназардошти ҳамаи ҷанбаҳои зикршуда метавон хулоса кард, ки диссертатсияи Ализода Абдулқодир Маҳмадраҳим пурра ба талаботи ихтисоси 6.1.6 – Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна ҷавобгӯ буда, натиҷаҳои он ба рушди илмии соҳаи мазкур ва густариши таҳқиқоти марбут ба сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми назаррас мегузорад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Дар низоми муосири равобити байналмилалӣ нақши созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ ҳамчун субъектҳои муҳими танзими равандҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва гуманитарии ҷаҳонӣ пайваста афзоиш меёбад. Дар ин замина, Созмони ҳамкории исломӣ (СҲИ), ки то соли 2011 бо номи Созмони конфронси исломӣ фаъолият дошт, яке аз бузургтарин ва нуфузноктарин созмонҳои байналмилалӣ ба шумор рафта, пас аз Созмони Милали Муттаҳид мақоми дуюми аҳамияти глобалиро ишғол менамояд. СҲИ бо фарогирии зиёда аз як миллиард аҳолӣ ва муттаҳидсозии аксари кишварҳои ҷаҳони ислом ба як платформаи муҳими ҳамоҳангсозии сиёсати байналмилалӣ табдил ёфтааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот пеш аз ҳама бо хусусиятҳои марҳалаи кунунии рушди муносибатҳои байналмилалӣ вобаста мебошад, ки дар он равандҳои ҷаҳонишавӣ, афзоиши ҳамгироии иқтисодӣ ва сиёсӣ, инчунин шиддат гирифтани таҳдидҳои глобалӣ – аз ҷумла терроризм, ифротгароии динӣ ва низоъҳои минтақавӣ – хусусияти устувор гирифтаанд. Дар чунин шароит, истифодаи механизмҳои бисёрҷонибаи ҳамкорӣ дар доираи созмонҳои байналмилалӣ ба яке аз воситаҳои калидии таъмини амният ва суботи минтақавӣ ва ҷаҳонӣ табдил меёбад.

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамкориҳо бо СҲИ аҳаммияти стратегӣ доранд, ки он аз сиёсати хориҷии бисёрсамта ва усули «дарҳои боз» бармеояд. Пас аз ба даст овардани истиқлолият, Тоҷикистон ба ташаккули низоми мустаҳками робитаҳои байналмилалӣ оғоз намуда, ҳамкориҳо бо кишварҳои исломӣ ва сохторҳои ҳамгироии ҷаҳони исломро яке аз самтҳои муҳими сиёсати хориҷии худ қарор дод. Дар ин замина, СҲИ ҳамчун платформаи муҳими густариши робитаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ бароманд менамояд.

Аҳаммияти мавзуъ инчунин дар он ифода меёбад, ки СҲИ дар равандҳои сулҳи Тоҷикиєтон нақши созанда бозида, ҳамчун мушоҳид дар музокироти сулҳ ва баъдан дар раванди татбиқи Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ саҳм гузоштааст. Ин таҷриба аҳаммияти воқеии созмонро дар ҳалли низоъҳои дохилӣ ва таҳкими суботи сиёсӣ дар сатҳи миллӣ нишон медиҳад.

Инчунин бояд қайд кард, ки дар шароити муосир, ки масъалаҳои амниятӣ хусусияти фаромиллӣ касб намудаанд, ҳамкории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои узви СҲИ дар самти муқовимат ба терроризм, ифротгароии динӣ, ҷинояткории муташаккили фаромиллӣ ва дигар таҳдидҳои амниятӣ аҳаммияти вижа пайдо мекунад. Ҳамзамон, масъалаҳои рушди устувори иқтисодӣ, амнияти озуқаворӣ, истифодаи самараноки захираҳои табиӣ ва густариши ҳамкориҳои илмӣ-фарҳангӣ низ дар доираи фаъолияти СҲИ ҷойгоҳи муҳим доранд.

Бо дарназардошти ин омилҳо, таҳқиқи маҷмуии муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо СҲИ, таҳлили механизмҳои институтсионалӣ, инчунин муайян намудани самтҳои дурнамои ҳамкорӣ аз нигоҳи илмӣ ва амалӣ мубрам ва саривақтӣ арзёбӣ мегардад. Ин таҳқиқ имкон медиҳад, ки на танҳо хусусиятҳои ҳамкории дуҷониба амиқ таҳлил карда шаванд, балки нақши Тоҷикистон дар низоми ҳамгироии ҷаҳони ислом ва равобити байналмилалӣ дақиқтар муайян гардад.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳое илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Натиҷаҳои илмии диссертатсия дар асоси таҳлили таърихии мукаммали сарчашмаҳои илмӣ, ҳуҷҷатҳои расмии байналмилалӣ ва маводи амалӣ ба даст оварда шуда, хусусияти навоварона доранд. Дар таҳқиқот бори аввал кӯшиши таърихии баррасии муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкории исломӣ дар тамоми марҳалаи пас аз истиқлол то даврai муосир анҷом дода шудааст.

Навгонии асосии таҳқиқ дар он ифода меёбад, ки муаллиф муносибатҳои Тоҷикистон ва СҲИ-ро на танҳо ҳамчун робитаҳои дипломатӣ, балки ҳамчун низоми мураккаби сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ҳамгирои таҳлил намудааст. Дар ин раванд, механизмҳои ташаккул, инкишоф ва таҳаввули ҳамкориҳо бо

дарназардошти омилҳои минтақавӣ ва ҷаҳонӣ мавриди баррасии амиқ қарор гирифтаанд.

Ҳамчунин, дар диссертатсия бори аввал дар сатҳи таҳқиқоти мукаммал нақши СҲИ дар равандҳои сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла дар раванди сулҳи тоҷикон, таҳкими суботи сиёсӣ ва рушди муносибатҳои байналмилалӣ ба таври низомӣ таҳлил гардидааст. Ин ҷанба имкон медиҳад, ки аҳаммияти воқеии созмон дар таъмини амният ва ҳамкории байналмилалӣ равшантар дарк гардад.

Навоварии дигари муҳими таҳқиқот дар таҳлили самтҳои афзалиятноки ҳамкории Тоҷикистон бо кишварҳои узви СҲИ мебошад, ки дар он масъалаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, сармоягузорӣ, амнияти минтақавӣ ва ҳамкории фарҳангӣ бо такя ба манбаъҳои воқеӣ ва оморӣ баррасӣ шудаанд. Муаллиф инчунин тамоюлҳои асосии рушди ҳамкориҳоро муайян намуда, омилҳои мусоид ва маҳдудкунандаи ин равандро ошкор сохтааст.

Дар диссертатсия ба таҳлили дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо СҲИ таваҷҷуҳи махсус дода шуда, самтҳои эҳтимолии рушди минбаъда дар шароити тағйирёбандаи равобити байналмилалӣ муайян карда шудаанд. Ин равиш аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқикро боз ҳам баланд мебардорад.

Нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мегарданд, ба таҳлили маҷмуии муносибатҳои Тоҷикистон ва СҲИ, муайян намудани марҳилаҳои асосии инкишоф, ошкор сохтани хусусиятҳои сиёсӣ ва институтсионалии ҳамкорӣ ва пешниҳоди хулосаҳои илмӣ оид ба дурнамои рушди минбаъда равона шудаанд. Ин нуктаҳо ба такмили дониши илмӣ дар соҳаи таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати хориҷӣ мусоидат менамоянд.

Дар маҷмӯъ, натиҷаҳои бадастомада хусусияти навоварона дошта, на танҳо барои рушди илми таърихи муносибатҳои байналмилалӣ аҳаммияти назариявӣ доранд, балки барои такмили сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таҳкими ҳамкориҳо дар доираи СҲИ низ аҳаммияти амалии муҳим доранд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Хулосаҳо ва тавсияҳое, ки дар диссертатсияи А.М. Ализода

пешниҳод шудаанд, дорои асоснокии мустаҳками илмӣ ва дараҷаи баланди эътимоднокӣ мебошанд.

Асоснокии илмии натиҷаҳо бо истифодаи маҷмӯи васеи усулҳои таҳқиқотӣ таъмин гардидааст, аз ҷумла таҳлили таърихӣ, муқоисавӣ, системавӣ ва институционалӣ, ки ба муаллиф имкон додааст раванди ташаккул ва рушди муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкории исломиро дар сатҳи гуногунҷанба баррасӣ намояд. Ин равиш ба таҳлили амиқи омилҳои таърихӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ҳамкориҳо мусоидат намуда, заминаи назариявии хулосаҳои баровардашударо мустаҳкам сохтааст.

Эътимоднокии натиҷаҳо инчунин бо такя ба доираи васеи манбаъҳо таъмин гардидааст, ки он ҳуҷҷатҳои расмии байналмилалӣ, санадҳои ҳуқуқии дуҷониба ва бисёрҷониба, маводи оморӣ, асарҳои илмии ватанӣ ва хориҷӣ, инчунин маводи амалӣ ва таҳлилҳои коршиносиро фаро мегирад. Чунин гуногунҷабҳагӣ имкон додааст, ки хулосаҳо на танҳо дар сатҳи таърихӣ-назариявӣ, балки дар асоси далелҳои воқеӣ ва таҷрибаи амалӣ ташаккул ёбанд.

Тавсияҳои пешниҳодшуда хусусияти амалӣ дошта, ба такмили самтҳои афзалиятноки сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи СҲИ нигаронида шудаанд. Дар онҳо масъалаҳои густариши ҳамкориҳои сиёсӣ, таҳкими робитаҳои иқтисодӣ, рушди ҳамкориҳои фарҳангӣ ва гуманитарӣ, инчунин истифодаи самараноки имкониятҳои созмон дар самти амнияти минтақавӣ ва рушди устувор дар назар гирифта шудаанд.

Муаллиф инчунин ба масъалаи дурнамои рушди ҳамкориҳо таваҷҷуҳи хос зоҳир намуда, механизмҳои эҳтимолии густариши робитаҳо ва баланд бардоштани самаранокии иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар фаъолияти СҲИ-ро пешниҳод кардааст. Ин равиш ба воқеиятҳои муосири сиёсати байналмилалӣ мутобиқ буда, аҳаммияти амалии таҳқиқро баланд мебардорад.

Ҳамин тариқ, метавон хулоса намуд, ки хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия дорои асоснокии илмӣ, эътимоднокии баланди таҳлилӣ ва аҳаммияти амалӣ буда, метавонанд ҳамчун заминаи муҳим барои таҳияи самтҳои минбаъдаи

сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи Созмони ҳамкории исломӣ истифода шаванд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Натиҷаҳои илмии диссертатсияи А.М. Ализода пеш аз ҳама дорои аҳамияти баланди таърихӣ мебошанд, зеро таҳқиқ ба омӯзиши раванди ташаккул ва таҳаввули муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкории исломӣ дар давраи муҳими пас аз истиқлол равона шудааст. Дар ин замина, диссертатсия ба барқарорсозии манзараи таърихии рушди сиёсати хориҷии Тоҷикистон, ташаккули робитаҳои байналмилалӣ ва воридшавии кишвар ба низоми ҳамгироии ҷаҳонӣ мусоидат менамояд.

Аз нигоҳи таърихӣ, таҳқиқ имкон медиҳад марҳилаҳои асосии ташаккули ҳамкориҳои Тоҷикистон бо СҲИ аз солҳои аввали истиқлол то давраи муосир бо такя ба ҳуҷҷатҳо, созишномаҳо ва равандҳои воқеии сиёсӣ муфассал баррасӣ шаванд. Муаллиф таҳаввули ин муносибатҳоро ҳамчун ҷузъи ҷудонашавандаи сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода, робитаи онро бо равандҳои умумии геополитикии минтақа ва ҷаҳон ошкор месозад. Ин равиш барои илми таърихи муносибатҳои байналмилалӣ арзиши махсус дорад, зеро он на танҳо тасвири воқеаҳо, балки таҳлили сабабҳо ва натиҷаҳои таърихии ин равандҳоро низ фаро мегирад.

Аз нуқтаи назари илмӣ, диссертатсия ба такмили методологияи омӯзиши муносибатҳои байналмилалии давраи муосир мусоидат намуда, ҳамгироии равишҳои таърихиро дар таҳлили фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ нишон медиҳад. Ин ба амиқтар дарк намудани нақши СҲИ дар низоми байналмилалӣ ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар он мусоидат мекунад.

Аз нигоҳи амалӣ, натиҷаҳои таҳқиқ барои ниҳодҳои давлатии марбут ба сиёсати хориҷӣ ва дипломатия аҳаммияти муҳим доранд, зеро онҳо таҷрибаи таърихии ташаккул ва рушди ҳамкориҳоро дар доираи СҲИ нишон дода, барои таҳияи самтҳои ояндаи сиёсати хориҷӣ замина фароҳам меоранд. Тавсияҳои диссертатсия метавонанд дар такмили фаъолияти дипломатии Ҷумҳурии

Тоҷикистон ва густариши ҳамкориҳои дуҷониба ва бисёрҷониба истифода шаванд.

Аз ҷиҳати иқтисодӣ, таҳлили таърихии рушди ҳамкориҳо нишон медиҳад, ки чӣ гуна робитаҳои сиёсӣ-дипломатӣ тадриҷан ба ҳамкориҳои иқтисодӣ табдил ёфтаанд ва чӣ гуна ин раванд ба ҷалби сармоягузорӣ, густариши тиҷорат ва рушди лоиҳаҳои муштарак таъсир расонидааст. Ин ҷанба барои муайян намудани самтҳои афзалиятноки ҳамкории минбаъда аҳаммияти амалӣ дорад.

Аз ҷиҳати иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, диссертатсия саҳми СҲИ-ро дар рушди робитаҳои гуманитарӣ, густариши муколамаи фарҳангҳо ва таҳкими робитаҳои байниҷамъиятӣ баррасӣ менамояд. Ин раванд дар таъмини ҳамдигарфаҳмӣ, таҳкими арзишҳои таҳаммулпазирӣ ва рушди ҳамкориҳои фарҳангӣ миёни Тоҷикистон ва кишварҳои узви СҲИ нақши муҳим бозидааст.

Ҳамин тариқ, тавсияҳои дар диссертатсия пешниҳодшуда на танҳо дорои аҳаммияти назариявӣ ва таърихӣ мебошанд, балки метавонанд ҳамчун асоси илмӣ барои таҳияи сиёсати хориҷииояндаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи Созмони ҳамкории исломӣ, таҳкими ҳамкориҳои бисёрсамта ва ҳифзи манфиатҳои миллӣ истифода шаванд.

Нашри натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзуи диссертатсия. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти илмии марбут ба мавзуи диссертатсияи А.М. Ализода дар як қатор мақолаҳои илмии муаллиф, ки дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда, инчунин маводи конфронсҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ нашр шудаанд, инъикос ёфтаанд. Ин нашрияҳо ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, ҷанбаҳои калидии муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкории исломӣ (СҲИ)-ро дар давраи истиқлолият фаро мегиранд.

Дар ин мақолаҳо масъалаҳои ташаккул ва таҳаввули ҳамкориҳои сиёсӣ-дипломатии Тоҷикистон бо кишварҳои узви СҲИ, нақши созмон дар раванди сулҳи тоҷикон, инчунин густариши робитаҳои иқтисодӣ, фарҳангӣ ва гуманитарӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки

дар асоси манбаъҳои таърихӣ ва ҳуҷҷатҳои расмӣ динамикаи рушди ин муносибатҳоро дар охири асри XX ва ибтидои асри XXI нишон диҳад.

Илова бар ин, иштирок дар конфронсҳо ва нишастҳои илмӣ ба муаллиф имконият додааст, ки натиҷаҳои таҳқиқотро дар муҳити академӣ муаррифӣ намуда, мубоҳисаҳои илмиро оид ба ҷойгоҳ ва нақши СҲИ дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон густариш диҳад. Ин раванд ба такмили натиҷаҳои таҳқиқ, амиқтар шудани хулосаҳои илмӣ ва таҳкими заминаи назариявии диссертатсия мусоидат намудааст.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Диссертатсияи пешниҳодшуда аз ҷониби Ализода Абдулқодир Маҳмадраҳим мутобиқ ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва тартиб дода шудааст. Сохтор, мұҳтаво ва услуби илмии кор ба стандартҳои амалкунандаи диссертатсионӣ ҷавобгӯ буда, дар он ҳамаи унсурҳои ҳатмии як кори илмии босифат (сарсухан, бахшҳои таҳлилӣ, хулосаҳо, пешниҳодҳо ва рӯйхати адабиёт) риоя шудаанд.

Матни диссертатсия бо забони илмии равону дақиқ навишта шуда, аз таҳрири услубӣ гузашта, талаботи техникии сабти манбаъҳо ва иқтибосҳоро пурра дар бар мегирад. Далелҳои истифодашуда бо истинодҳои лозима асоснок шудаанд, хатогии услубӣ ва сохторӣ ба назар намерасад.

Ҳамчунин, диссертант дар таҳияи автореферат, маводҳои нашршуда, ва қайдҳои библиографӣ талаботи методологии КОА-ро ба инобат гирифтааст. Ҷанбаҳои ташкилии барасмиятдарории кор, аз ҷумла таҳрири ниҳоӣ, шеваи пешниҳоди иттилоот, тақсимоти мантиқии бахшҳо низ ба талаботи амалкунанда мутобиқ мебошанд.

Дар маҷмӯъ, метавон хулоса намуд, ки диссертатсияи мазкур аз лиҳози сохтор, мазмун ва барасмиятдарорӣ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра ҷавобгӯ мебошад.

Эродҳо нисбат ба мазмуну муҳтавои диссертатсия. Бо вуҷуди он ки диссертатсияи А.М. Ализода дар сатҳи баланди илмӣ таҳия гардида, масъалаи муҳими таърихии муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкории

исломиро дар давраи истиқлолият мавриди таҳлили фарогир қарор додааст, баъзе ҷанбаҳое вуҷуд доранд, ки бо дарназардошти онҳо таҳқиқот метавонад боз ҳам мукаммал гардад:

– дар диссертатсия равандҳои ташаккул ва рушди ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо СҲИ ба таври муфассал баррасӣ шудаанд. Бо ин вуҷуд, хуб мешуд, агар ҳамкориҳои мутақобилаи Тоҷикистон бо дигар созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ дар заминаи муқоисавӣ низ таҳлил мегардиданд, то ҷойгоҳ ва нақши СҲИ дар сиёсати хориҷии кишвар равшантар муайян карда шавад;

– муаллиф ҷанбаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ҳамкориҳоро ба таври назариявӣ ва таърихӣ асоснок намудааст. Аммо, агар дар баробари ин, хусусиятҳои фарқкунандаи фаъолияти СҲИ нисбат ба дигар созмонҳои байналмилалӣ кӯтоҳ ва мушаххас нишон дода мешуданд, ин ба амиқтар шудани таҳлили муқоисавӣ мусоидат менамуд;

– дар таҳқиқ масъалаҳои асосии ҳамкориҳо ва самтҳои афзалиятноки онҳо хуб нишон дода шудаанд. Бо вуҷуди ин, агар паёмадҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии амалисозии ин ҳамкориҳо барои Ҷумҳурии Тоҷикистон (масалан, таъсир ба рушди иқтисодӣ, густариши робитаҳои фарҳангӣ) мушаххастар баррасӣ мегардиданд, арзиши амалии таҳқиқ боз ҳам баландтар мешуд.

Бояд таъкид намуд, ки эродҳои зикршуда ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмии диссертатсияро кам намекунанд. Натиҷаҳои таҳқиқ мустақилона ба даст оварда шуда, кори илмӣ дорои навгониҳои назаррас буда, хулосаҳо ва тавсияҳои муаллиф асоснок ва боэътимод мебошанд. Автореферати диссертатсия мазмун ва муҳтавои асосии таҳқиқотро дуруст инъикос менамояд.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Ализода Абдулқодир Маҳмадраҳим дар мавзуи «Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони ҳамкории исломӣ: мушкилот ва дурнамои ҳамкориҳои сиёсӣ – иқтисодӣ ва фарҳангӣ (охири асри XX – ибтидои асри XXI)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.6. – Таърихи муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати беруна ба талаботи бандҳои 32–33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии

Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26.06.2023, №295) тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илми таърих мебошад.

Муқарризи расмӣ:
доктори илмҳои таърих, дотсент,
сардори шуъбаи илм, инноватсия,
муносибатҳои байналмилалӣ ва табъу
нашри филиали Донишгоҳи давлатии
Москва ба номи М.В. Ломоносов
дар шаҳри Душанбе Комилова Хосият Ғуфроновна
«11» 05 с. 2026

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, н. Исмоили Сомонӣ,
кучаи Бохтар, 35/1.
Тел:(+992 98) 562 23 23
E-mail: info@msu.tj

Имзои Х.Ғ. Комиловаро-ро тасдиқ менамоям:
Сардори шуъбаи сиёсати кадри
ва корҳои махсуси филиали Донишгоҳи
давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов
дар шаҳри Душанбе Пирназар Сорбон Маҳмадназар